

tage i Kampen mod Franskændene, og han besluttede nu at gaa den militaire Vei. I 1811 blev han udnævnt til Secondlieutenant ved Ingenieurerne i Cadix; men da han ikke saae sig istand til tage den Examen, som krævedes ved dette Vaaben, forflyttedes han til Infanteriet. Han deltog trods sine demokratiske Grundsætninger i Kampen mod de spanske Colonier i Sydamerika, hvorfra han i 1824 vendte tilbage som Oberst. Han kom hjem med en betydelig Formue, som han havde forstaaet at samle i Peru, et Punkt, hvori han ikke ligner den uegennyttige Garibaldi. Denne Formue forøgedes yderligere ved hans Giftermaal med en Datter af en rig Grundeier i Logrono, hvor han laa i Garnison med sit Regiment.

Da Ferdinand VII i 1832 havde ophævet den saliske Lov, erklærede Espartero sig for denne Foranstaltning, og ved Kongens Død Aaret efter ansøgte han om, at han maatte gaa med sit Regiment imod de nordlige Provindser, som havde grebet til Vaaben for den udelukkede Thronfølger Don Carlos. Han blev da udnævnt til commanderende General i Biscaya og avancerede i kort Tid til Generallieutenant. I Mai Maaned 1836 fik han Commandoen over det Corps, som skulde dække Madrid, og da han Aaret efter havde frelst Hovedstaden fra at blive overrumplet af Carlisterne, blev han af Taknemmelighed herfor udnævnt til høistcommanderende General over Nordhæren, Vicekonge i Navarra og Generalcapitain i de baskiske Provindser. I 1837 blev han Medlem af de constituerende Cortes, hvori han debuterede med at styrte et Ministerium, og samme Aar frelste han (den 12te September) endnu engang Madrid, som truedes af Don Carlos selv. Prætendenten blev kastet tilbage over Ebro, og da han modtog et nyt Slag ved Lucana, drev Dronningens Soldater ham med Bajonetten ud af hans stærke Stillinger, i hvilken Anledning Espartero fik Titel af Greve af Lucana. Den nye Greve forfulgte imidlertid ikke sin Seir videre, men indskrænkede sig til at gjenoprette Disciplinen i Hæren og Ordenen i de tilbagevundne Provindser, i hvilke han lod foretage en Række Executioner. I 1838 slog han den carlistiske General Negri og tilintetgjorde ganske de Bander, som denne commanderede.

Espartero havde nu efterhaanden vundet en saadan Indflydelse, at han kunde tvinge Alle til at bøje sig for den. Den umyndige Dronning Isabella stod under Formynderskab af sin Moder, Enkedronning Christine, men Espartero vilde selv beklaede denne Post, især da Enkedronningen lod sig lede af General Narvaez, til hvem han, medens de kæmpede sammen i Sydamerika, havde fattet et uforsonligt Had. Den ene af de to Mænd maatte rømme Pladsen, og Espartero benyttede den Anseelse, som hans Seire over Carlisterne gave ham, til at ophidse Folket og Hæren imod Narvaez. Dennes Afskedigelse forlangtes i en Mængde Adresser til Enkedronningen, og Esparteros Adjutant Linage insulterede Ministeren i en Skrivelse, som blev bekendt over hele Spanien. Det varede ikke længe, førend Espartero saae sig istand til at sætte Alt igjennem, hvad han vilde. I 1839 vandt han nye Seire, hvorved Hjulmandens Søn blev Grande af første Classe og Hertug af Vitoria, og han benyttede nu de Stridigheder, som Carlisternes Nederlag fremkaldte i deres egen Leir, til at afslutte Conventionen i Bergara, ved hvilken Don Carlos nødsagedes til at forlade Spanien, hvor endnu kun Cabrera søgte at vedligeholde Borgerkrigen. Espartero var nu bestemt paa at bemægtige sig den første Plads i Staten, og for at prøve, hvor vidt hans Magt strakte sig, forlangte han, at Regeringen skulde udnævne Linage til General. Narvaez modsatte sig selvfølgelig med Bestemthed denne Fordring, men hans Colleger vovede ikke at byde Espartero Trods, og han maatte som en Følge heraf træde ud af Cabinettet. Ministeriet søgte imidlertid at hævne sig paa Espartero, der var de exalterede Demokraters Fører, ved at faae Cortes til at vedtage en Lov, som indskrænkede Communernes Frihed, og den blev derefter, trods Esparteros Protester, sanctioneret af Enkedronningen. Denne Lov benyttede han som Paa-skud for den længe forberedte Opstand, og Espartero, som netop havde gjort fuldstændig Ende paa Carlisterkrigen ved at tilføie Cabrera et afgjørende Nederlag, rykkede i Triumf ind i Madrid, hvor han tvang Enkedronningen til at danne et nyt Ministerium, i hvilket han selv indtog Forsædet. Herved blev han i Virkeligheden Spaniens Dictator, og da Enkedronning Christine ikke under saadanne Omstændigheder vilde vedblive at staae i Spidsen for Regentskabet, fra-traadte hun dette, hvorefter Cortes den 8de Mai 1841 valgte Espartero til Regent i hendes Sted.

Esparteros Regentskab eller rettere Dictatur varede lidt over to Aar, og han fik i dette Tidsrum at føle, at det er lettere at styrte en Regering, end at grundlægge en ny. Efterat han var kommen til Magten, gik han som alle revolu-

tionaire Førere i lignende Tilfælde ud fra, at Folket nu maatte være tilfreds, og at det skulde være forbi med Omvæltningerne; men han blev fuldstændig skuffet i sine Forhaabninger. Da han var den unge Dronnings Formynder, og da han ved sine Seire havde frelst hendes Throne, maatte han selvfølgelig holde paa Monarchiet; men det skulde være et Kongedømme med demokratiske Institutioner, saaledes som Stikordet dengang var, og han saae dette Ideal realiseret i Forfatningen af 1837, der var Progressisternes Værk. Republikanerne mente imidlertid, at Kronen var overflødig, om ikke skadelig, naar der skulde føres et folkeligt Regiment, og det tidligere Regeringsparti, som Espartero havde styrtet, var af den Anskuelse, at Kronen blev reduceret til et betydningsløst Symbol, naar det progressistiske System skulde gennemføres. Den nye Regent mødte saaledes strax Modstand fra de forskjelligste Sider og maatte begynde med at føre en Række af Kampe, i hvilke han gik energisk og skaanseløst tilværks. Republikanerne bleve slaaede til Jorden overalt, hvor de reiste sig, en militair Opstand, for hvilken O'Donnell stillede sig i Spidsen i Pampelona for igjen at faae Regentskabet overdraget til Enkedronningen, blev overvældet, og General Diego Leon, der tilligemed General Concha havde stiftet et militairt Complot, blev stillet for en Standret og skudt den 15de October 1841. I de baskiske Provindser indførtes et terroristisk System, som holdt Carlisterne itømme, og Republikanerne i Barcellona bleve efter en haardnakket Kamp tvungne til at anerkjende den nye Regent, der den 30te November holdt sit Indtog i Madrid som Seirherre i den nye Borgerkrig, hvortil han havde givet Signalet. Han var nu uindskrænket Hersker i Spanien, men hans Popularitet havde tabt sig under det sidste Felttog, som havde efterladt et bittert Fjendskab imod ham alle vegne, og for at styrke sin Stilling søgte han ved sin ydre Politik at vinde en Støtte i England; men den engelske Alliance forhindrede ikke, at en republikansk Opstand atter kom til Udbrud i Barcelona i Slutningen af 1842, og han fik først Bugt med den efter at have udsat den folkerige Stad for et Bombardements Rædsler. Enkedronningens Tilhængere og Ultrademokraterne indsaae nu, at de ikke kunde udrette Noget hver for sig, og de sluttede derfor en af de unaturlige Coalitioner, som høre hjemme i de Lande, der befinde sig i en politisk Opløsningstilstand. Ved deres forenede Kræfter saae de sig ogsaa istand til at byde Espartero Spidsen, og den første Seir, som de vandt over ham, bestod i, at han i Mai 1843 blev tvungen til at udstede en almindelig Amnesti. Nu havde Coalitionen prøvet sin Magt overfor ham, ligesom han i sin Tid havde indledet Kampen med Narvaez ved at tvinge Regeringen til at give hans Adjutant et Generalspatent, og hans Modstandere gik derefter strax videre, idet de forlangte, at han skulde skille sig ved Linage, der beskyldtes for at offre Spaniens Handelsinteresser for Englands, og at General Zurbano, som var forhadet paa Grund af sin Optræden imod Oprørerne i Barcelona, skulde stilles for en Krigsret. Regenten vilde imidlertid ikke give efter i disse Punkter, men opløste Cortes den 26de Mai, og herpaa svarede der med en Opstand i Catalonien, Andalusien, Aragonien og flere andre Provindser. I Barcelona dannede der sig en revolutionair Junta, som erklærede Espartero for afsat og Dronning Isabella for myndig. Den for ikke længe siden forgudede Espartero blev af den provisoriske Regering, som bestod af Lopez, Caballero og Serrano, beskyldt for Forræderi mod Fædrelandet, og den fratog ham alle hans Værdigheder. Den ellers saa raadnsnare og energiske General tabte ganske Besindelsen, da han mærkede, at Folkegunsten svigtede ham, og han foretog næsten Intet for at afværge det truende Slag. Han vilde gjøre et Forsøg paa at rykke imod Barcelona, men da Tropperne negtede at følge ham, flygtede han over Hals og Hoved til Cadix, hvorfra han den 30te Juli begav sig til England. Otte Dage i Forveien var Narvaez rykket ind i Madrid uden at støde paa den ringeste Modstand.

I 1848 kunde Espartero vende tilbage til sit ustadige Fædreland, hvor der imidlertid var foregaaet et Omslag til hans Fordel. Det Decret, som havde frataget ham alle hans Titler og Ordener, blev sat ud af Kraft, og han indtog atter sin Plads i Senatet; men han mærkede snart, at hans Rolle var udspillet, og da han kom i et fjendtligt Forhold til Hoffet, som afviste alle hans Tilbud, trak han sig tilbage til Logrono. Efterat han i sex Aar havde levet i Stilhed her, blev han atter trukket frem paa den offentlige Skueplads ved den militaire Opstand, som den 28de Mai 1854 udbrod under O'Donnell, Dulce og flere andre Generaler. Det seirende Militairparti frygtede nemlig for, at det skulde støde paa alvorlig Modstand hos Folket, og

for at afværge denne Fare bekvemmede det sig til at gaae paa Accord med Espartero, der af Dronningen udnævntes til Conseilspresident paa samme Tid som en revolutionair Junta i Saragossa havde udnævnt ham til »Generalissimus for de nationale Hære«. General O'Donnell, der havde været den vigtigste Leder af Revolutionen, traadte ind i det nye Cabinet som Krigsminister, og man ventede sig store Resultater af Forstaaelsen imellem de to Mænd; men det viste sig snart, at Enigheden kun var overfladisk. O'Donnell var som Statsmand Espartero langt overlegen, og de to Aar, i hvilke Ministeriet bestod, hengik under uafbrudte Rivninger imellem dem. Den 8de November 1854 var en ny constituerende Forsamling traadt sammen i Madrid, og nu begyndte den vel bekendte Cyclus af theoretiske Discussioner og høitrvædende Declamationer, som snart satte Statens politiske Existens paa Spil. Espartero kunde som sædvanlig ikke beherske sine Popularitetslyster, og saasart det extreme Parti i Cortes mærkede, at det kunde gjøre Regning paa hans Sympathi og Bistand, forsvandt enhver Udsigt til Overenskomst. Forsamlingen spaltede sig i to uforsonlige Partier, de rene Progressister, som støttede sig til Espartero, og de conservative Progressister, der anerkjendte O'Donnell som deres Fører, og de to Aar hengik under frugtesløse Kampe. Saasart O'Donnell saae, at han var stærk nok til at undvære Espartero, gav han denne Løbepas og traadte selv i Spidsen for et nyt Ministerium.

Fra dette Øieblik af har Esparteros Rolle været udspillet i Spanien. Hans Afskedigelse fremkaldte i Juli Maaned 1856 Opstande i Madrid, Barcelona og Saragossa, men han afholdt sig som en klog General fra selv at deltage i dem, skjøndt de foretoges i hans Navn, og foretrak at sikre sig et behageligt Otium i Logrono, hvortil han atter trak sig tilbage. Her har han, som sagt, siden den Tid uafbrudt levet og ladet sig nøie med at være et folkeligt Orakel, hvorved han ikke risikerede at blive forstyrret i Nydelsen af sin store Formue. Da Dronning Isabella styrtedes ved Septemberrevolutionen i 1868, sendte han Marskalk Serrano et Brev, hvori han i de varmeste Udtryk billigede den foregaaede Omvæltning; men selv vilde den gamle General ikke have Noget med den at gjøre. Under det forfærdelige Røre, som derefter paafulgte, afholdt han sig ligeledes fra al activ Deltagelse i Begivenhederne. I 1869 havde en spansk Deputeret det originale Indfald at foreslaae, at de constituerende Cortes, dersom de bestemte sig for den monarchiske Regeringsform, skulde overdrage Kronen til Espartero, men denne Idee fandt hverken Gjenklang hos Forsamlingen eller hos Folket, skjøndt der foretoges flere Demonstrationer for at støtte den. Det var det sidste Forsøg, som gjordes paa igjen at drage Espartero bort fra Logrono. Han har nu accurat oplevet den sidste Omvæltning, hvorved Spanien vil gjøre et nyt Forsøg paa at komme ud af det Uføre, hvori samvittighedsløse Demagoger og uduelige Regeringer have bragt det.

Darwinisme.

(Af B. C.)

(Sluttet.)

Darwinismen forlanger uoverskuelige Aarrækker, for at en Art gennem Variationer skal kunne tænkes forvandlet til en anden Art, og man seer i den Anledning de Lærde dundre hverandre ned i dybe Afgrunde. Men hvorfor gjøre saa mange Ophævelser om en simpel Ting, som foregaaer hver eneste Dag lige for vore Øine, og hvortil der saa lidt kræves Millioner af Aar, at der i mange Tilfælde kun behøves et Secund, og Arten er ikke mere til at gjenkjende?

Lad mig som Exempel anføre Familien Braband, og først angive dens Artsmærke; thi her kommer det jo fremfor Alt an paa Arton. Dens Specificum er at være afgjort demokratisk, og det ikke uden et vist Anstrøg af rød Tinctur. Den forsikrer til enhver Tid paa Dagen høit og dyrt, at alle Mennesker ere lige og skulle være lige, og dersom Nogen dristede sig til at gjøre gjeldende, at f. Ex. Dannelsen sætter visse Afstande, som hverken Rigdom eller Fødsel eller nogensomhelst Magt er istand til at ophæve, saa vilde han risikere et Anathema i en temmelig utvetydig Form. Men Familien lader det ikke blive ved Forsikringer; den gjør daglig Ud-kast til en Mængde Lovbestemmelser, som, hvis de vedtoges, vilde sætte hele Menneskeslægten istand til at føre et uafbrudt Slaraffenliv. Og endnu mere: Familien Braband er velhavende og ynder at give Selskaber — den vilde nemlig forgaae af Kjedsommelighed, hvis den ikke gjorde det — og ved en-